

АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВОДНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В РЕГІОНІ

Використання водних ресурсів – невід’ємна складова природокористування, яка є найбільш економічно та соціально зорієнтованою формою зв’язку людини з довкіллям, оскільки жодна сфера господарської діяльності і життя населення не можлива без використання води.

Сучасна політика України у галузі використання водних ресурсів спрямована на впровадження принципів Європейської водної рамкової директиви (ЄРВД) щодо забезпечення сталого природокористування. Водна Рамкова директива ЄС 2000/60/ЄС є основним документом у галузі водної політики ЄС. Вона встановлює основні положення для досягнення країнами ЄС доброго стану поверхневих, підземних, перехідних та прибережних вод у межах кожного річкового басейну. Такий стан досягається шляхом координування усіх заходів щодо поверхневих та підземних вод, які належать до спільних екологічних, гідрологічних та гідрогеологічних систем.

Поверхневі та ґрунтові води належать до поновлюваних природних ресурсів. Завдання щодо забезпечення доброго стану водних ресурсів передбачає стабільне довгострокове планування захисних заходів, оскільки існує природний проміжок часу між формуванням вод та їх поновленням.

В Україні, як і в більшості держав-членів ЄС, для управління водними ресурсами задіяно басейновий підхід. Басейновий принцип управління водними ресурсами – це сучасний підхід до управління ними, за яким, як основна одиниця управління, виступає територія річкового басейну. У цьому випадку басейн річки виступає як індикатор стану довкілля, який зумовлюється як природними чинниками, так і рівнем антропогенного навантаження. Тому дослідження антропогенної трансформації в басейнах річок, які відбуваються в них під час інтенсивного ведення господарської діяльності, дозволяють для кожного річкового басейну встановити залежність змін їхніх характеристик від інтенсивності антропогенних навантажень, які є індивідуальними для кожного ландшафтно-господарського району.

Оптимізація природокористування і розробка ресурсоощадливих методів ведення господарювання в басейні річки потребує проведення комплексного спостереження за динамікою всіх складових частин річкових басейнів і джерелами негативного антропогенного впливу на них.

Вирішення екологічних проблем сьогодення неможливе без залучення потужних можливостей сучасних інформаційних технологій, зокрема географічних інформаційних систем (ГІС). Їх застосовують там, де потрібно враховувати, обробляти та демонструвати територіально розподілену інформацію. Основою ГІС є дані з просторовими координатами, які зв’язані з конкретними об’єктами або явищами (джерела та зони забруднення) на місцевості. У загальному випадку ГІС-технології передбачають такі основні процедури (операції) з даними: формування бази даних, маніпулювання даними, нанесення і візуалізація даних на цифрових картах та проведення ГІС-аналізу.

Басейновий підхід найбільш зручний у тому разі, коли об’єктами картографування є водотоки, екзогенні геодинамічні процеси і весь комплекс пов’язаних з цим питань. Вододіли утворюють бар’єри для транспортування полунтантів з поверхневим і ґрунтовим стоком, а при достатній морфологічній виразності – і для повітряного переносу в найбільш забрудненому приземному шарі. В умовах переважного долинного типу розселення басейни, а також групи суміжних басейнів, у значній мірі збігаються з контурами господарств, що характеризуються різними типами й рівнями антропогенного навантаження, тобто басейни різних порядків перетворюються у природно-господарські територіальні системи різних таксономічних рангів. Обмеження можливостей даного підходу пов’язані з неоднорідністю басейнів, кожний з яких являє собою закономірне поєднання вододільних, схилових і долинних ландшафтів. Вододіли не завжди мають чітку морфологічну виразність, внаслідок чого при рівнинному рельєфі й значній ширині однорідних у ландшафтному відношенні межирічних просторів виділення вододільних ліній стає не цілком коректним завданням. Тому басейновий принцип локалізації показників екологічного стану доцільно розглядати як необхідний, але недостатній.

Для формування бази даних по річкових басейнах, оцінки якості та кількості водних ресурсів доцільно використовувати тематичні карти, космічні знімки, гідрофізичні характеристики ґрунтів, метеорологічні показники, умови землекористування, інформацію щодо суб’єктів господарювання у межах досліджуваних басейнів та інші дані. Такі дані, реалізовані у ГІС-технологіях, дозволяють отримувати адекватний картографічний матеріал про просторовий розподіл водних ресурсів на територіях при існуючих умовах їх господарського використання і можуть бути використаними для розробки плану управління річковим басейном згідно принципів ЄРВД.